

[Time: Three Hours]

[Marks:70]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. All questions carry **equal** marks.
 3. Answer of the both section should be written
 4. The paper will carry 100 marks for the IDOL students.

Section I

1. Explain the importance of water and soil management in applied agriculture.

OR

Define the concept of applied Agriculture and state its importance in rural economic

- 2 Define term 'Horticulture'. Write various types of grafting techniques.

OR

Explain the importance of horticulture in rural development

- 3 Explain the adverse impact of deforestation and suggest remedies on its.

OR

Define term social forestry and explain its direct indirect benefits.

Section II

- 4 Explain the importance of dairy business in rural development

OR

Write various types of 'Goat' and explain importance of goat rearing in rural development.

- 5 Write detail note on management of poultry business

OR

State the various government schemes for the promotion of poultry business.

- 6 Define term fish farming and explain various methods of fish preservation.

OR

Explain the importance of fish farming in rural development.

[वेळ: तीन तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना :
१. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 ४. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न-पत्रिका १०० गुणांची आहे.

विभाग १

- १ उपयोजित शेती पद्धतीमध्ये पाणी व माती व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा
किंवा
'उपयोजित शेती' हि संकल्पना स्पष्ट करून ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील त्याचे महत्व सांगा.
- २ 'फलोद्यान' हि संकल्पना स्पष्ट करा. कलमाचे विविध प्रकार सांगा.
किंवा
फलोद्यानाचे ग्रामीण विकासातील महत्व स्पष्ट करा.
- ३ जंगलतोडीचे दुष्परिणाम सांगून त्यावर उपाय सुचवा.
किंवा
सामाजिक वनीकरण हि संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष फायदे सांगा.

विभाग २

- ४ दुग्धव्यसायाचे ग्रामीण विकासातील महत्व सांगा.
किंवा
शेळ्यांचे विविध प्रकार सांगून शेळीपालनाचे ग्रामीण विकासातील महत्व सांगा.
- ५ कुकुटपालन व्यवसाय व्यवस्थापनाविषयी सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
कुकुटपालन व्यवसायाच्या विकासाकरिता असलेल्या विविध शासकीय योजना सांगा.
- ६ 'मत्सशेती' हि संकल्पना स्पष्ट करून मासे टिकविण्याच्या विविध पद्धती सांगा.
किंवा
मत्सशेतीचे ग्रामीण विकासातील महत्व सांगा.